підходу до змісту навчання та професійної діяльності педагогів. Це повністю відповідає актуальним потребам освіти й створює умови для гармонійного формування всебічно розвиненої особистості дитини.

Список використаних джерел

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.

2. Василюк А., Кіт Г. Учні покоління Альфа: специфіка навчання в умовах школи І ступеня. *Інновації в дошкільній і початковій освіті.* 2025. № 1(3). С. 9-20. DOI: 10.31652/3041-2439-2025-3-1 https://vspu.net/idpo/index.php/journal/article/view/87

3. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге доповнене і виправлене. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.

4. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень: монографія / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир: Рута, 2006. 320 с.

5. Ликтей Л. М. Актуальні аспекти реалізації проекту «Інтелект України» у початковій школі. *Молодий вчений. (Педагогічні науки)*. 2017. Випуск 12 (52). С. 399-402.

6. Матвеєва Н. О. Розвиток обдарованості дітей молодшого шкільного віку. *Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.* Том VI: Психологія обдарованості. Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. Вип. 7. С. 123-135.

7. Науково-педагогічний проєкт «Інтелект України»: офіційний сайт. URL: https://intellect-ukraine.org/ (дата звернення: 25.03.2026).

8. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. Київ: Радянська школа, 1988. 310 с.

9. Demchenko, O., Kit, G., Holiuk, O., Rodiuk, N., Pakhalchuk, N., Hryhorovych, O. Business Games in Quasi-Professional Future Teachers' Training to the Development of Gifted Children. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*. Volume I. 2019, May 24th -25th. P. 144-159. DOI: http://dx.doi.org/10.17770/sie2019vol1.3993 http://journals.ru.lv/index.php/SIE/article/view/3993

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ УЧИТЕЛЯ ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ У НУШ

Тетяна Гордієнко, кандидат педагогічних наук, доцент
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (Україна)

TEACHER'S PEDAGOGICAL CREATIVITY AS A FACTOR OF SUCCESSFUL ADAPTATION OF FIRST-GRADER STUDENTS IN NUSh

Tetyana Hordiienko, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Nizhyn Mykola Gogol State University (Ukraine)

Анотація. *У роботі розкрито сутність педагогічної творчості вчителя як важливого чинника успішної адаптації першокласників до умов Нової української школи. Узагальнено підходи сучасних українських науковців щодо структури адаптації та ролі особистісно орієнтованого навчання. Обґрунтовано значення творчих методів, інтерактивних технологій та емоційно безпечного освітнього середовища.*

Ключові слова: *педагогічна творчість, адаптація першокласників, НУШ, креативність, освітнє середовище, інтерактивні технології.*

Abstract. *The paper reveals the essence of the teacher's pedagogical creativity as an important factor in the successful adaptation of first-graders to the conditions of the New Ukrainian*

School. The approaches of modern Ukrainian scientists to the structure of adaptation and the role of personally oriented learning are summarized. The importance of creative methods, interactive technologies and an emotionally safe educational environment is substantiated.

Keywords: *pedagogical creativity, adaptation of first-graders, NUS, creativity, educational environment, interactive technologies.*

Реформування початкової освіти відповідно до концепції Нової української школи актуалізує питання створення сприятливих умов для адаптації першокласників. Перехід дитини до шкільного навчання супроводжується зміною соціального статусу, зростанням психоемоційного навантаження та необхідністю пристосування до нових форм діяльності.

Сучасні дослідження доводять, що ефективність адаптації значною мірою залежить від особистості вчителя, його здатності до творчої організації освітнього процесу та створення комфортного середовища.

Проблема адаптації першокласників активно досліджується сучасними українськими науковцями, що зумовлено актуальністю забезпечення успішного входження дитини в нове освітнє середовище. Наукові розвідки засвідчують багатовимірність цього процесу та необхідність комплексного підходу до його організації.

Зокрема, у дослідженнях О. Дзюбенко підкреслюється, що адаптація має системний і комплексний характер, охоплюючи емоційний, когнітивний, поведінковий та мотиваційний компоненти, які перебувають у тісному взаємозв'язку та взаємозалежності. Авторка наголошує, що порушення або недостатній розвиток одного з компонентів може негативно позначитися на загальному перебігу адаптаційного процесу, знижуючи успішність навчання та рівень психологічного комфорту дитини [1].

А. Пастернак акцентує увагу на емоційно-ціннісному аспекті адаптації, зазначаючи, що важливим її показником є сформоване позитивне ставлення дитини до школи, навчальної діяльності, вчителя та однокласників. Саме емоційне прийняття нових умов навчання, за твердженням дослідниці, виступає передумовою розвитку навчальної мотивації, соціальної активності та успішної інтеграції першокласника в колектив. Важливу роль у цьому процесі відіграє педагогічна взаємодія, що ґрунтується на підтримці, довірі та партнерстві [3].

О. Ткаченко у своїх наукових працях доводить, що реалізація принципів Нової української школи, зокрема діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів, суттєво впливає на ефективність адаптації першокласників. Дослідниця підкреслює, що залучення учнів до активної пізнавальної діяльності, створення умов для самовираження та врахування індивідуальних особливостей сприяють розвитку інтелектуального компонента адаптації, підвищенню пізнавального інтересу та формуванню позитивного ставлення до навчання [6].

Дослідження сучасних українських учених також підтверджують, що особистісно орієнтована модель освіти позитивно впливає на емоційний стан, навчальну мотивацію та комунікативну активність першокласників. Такий підхід передбачає визнання унікальності кожної дитини, урахування її індивідуальних потреб, інтересів і можливостей, що сприяє створенню психологічно комфортного освітнього середовища. За цих умов знижується рівень тривожності, формується позитивне ставлення до школи, підвищується впевненість у власних силах і готовність до активної взаємодії з однолітками та вчителем. Крім того, особистісно орієнтоване навчання забезпечує розвиток внутрішньої мотивації до пізнання, що є важливою передумовою успішної адаптації дитини до нових освітніх умов.

Окремі науковці, зокрема О. Кулик та Р. Шпіца, підкреслюють значення творчості як важливої складової розвитку особистості дитини молодшого шкільного віку. Вони зазначають, що креативність формується в умовах активної художньої, ігрової та діяльнісної взаємодії, яка стимулює уяву, образне мислення та здатність до самовираження. Залучення дітей до різних видів творчої діяльності – образотворчої, музичної, театралізованої – сприяє не лише розвитку їхніх творчих здібностей, а й емоційній розрядці, формуванню позитивного емоційного фону та соціальних навичок. Таким чином, творчість виступає важливим ресурсом гармонійного розвитку дитини та ефективної адаптації до навчального середовища

[2].

Узагальнюючи наукові підходи, можна стверджувати, що успішна адаптація першокласників є результатом цілеспрямованої педагогічної діяльності, яка передбачає гармонійне поєднання емоційної підтримки, розвитку пізнавальної активності та створення сприятливого освітнього середовища.

Адаптація першокласників до навчання є складним процесом, що передбачає узгодження індивідуальних можливостей дитини з вимогами освітнього середовища. Вона включає соціальну, психологічну та навчальну складові.

У цьому контексті педагогічна творчість учителя виступає ключовим чинником, що забезпечує ефективність адаптаційного процесу.

Педагогічна творчість учителя в сучасних наукових підходах розглядається як інтегративна професійна якість, що поєднує здатність до інноваційної діяльності, креативного мислення, педагогічної імпровізації та рефлексії. Вона виявляється у здатності педагога відходити від шаблонних рішень, варіативно використовувати методи і форми навчання, конструювати нові освітні ситуації відповідно до індивідуальних особливостей учнів і конкретних умов освітнього процесу.

З позицій сучасної педагогічної науки (О. Савченко, О. Пометун та ін.) педагогічна творчість є необхідною умовою реалізації особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів, що лежать в основі концепції Нової української школи. Вона забезпечує гуманізацію освітнього процесу, орієнтацію на розвиток особистості дитини, її потреб, інтересів та можливостей [4; 5].

У контексті адаптації першокласників педагогічна творчість учителя набуває особливого значення. Початок навчання в школі є кризовим періодом у житті дитини, що супроводжується зміною соціальної ролі, умов діяльності та системи взаємин. Успішність адаптації значною мірою залежить від того, наскільки вчитель здатний створити сприятливе, психологічно безпечне та підтримувальне освітнє середовище.

Педагогічна творчість у цьому процесі проявляється в умінні вчителя:

- гнучко адаптувати зміст і методи навчання до індивідуальних особливостей першокласників;
- використовувати ігрові, інтерактивні та арт-технології для зниження рівня тривожності дітей;
- створювати ситуації успіху, що сприяють формуванню позитивної самооцінки;
- організовувати педагогічну взаємодію на засадах партнерства, довіри та емоційної підтримки;
- стимулювати пізнавальну активність і внутрішню мотивацію учнів [4, с. 23].

Під педагогічною творчістю ми розуміємо здатність учителя до нестандартного мислення, варіативного використання методів навчання, створення нових освітніх ситуацій і врахування індивідуальних особливостей учнів.

Згідно з науковими підходами, адаптація першокласників є багатокомпонентним процесом, що охоплює емоційний, когнітивний, поведінковий та мотиваційний аспекти. Саме творча діяльність учителя забезпечує гармонійний розвиток усіх цих компонентів. Зокрема, використання креативних освітніх практик сприяє формуванню позитивного емоційного ставлення до школи, активізує пізнавальну діяльність і полегшує входження дитини в нову соціальну ситуацію розвитку.

Крім того, педагогічна творчість виступає важливим чинником індивідуалізації навчання, що є одним із ключових принципів НУШ. Завдяки творчому підходу вчитель може враховувати різний рівень підготовки, темп навчання та психологічні особливості дітей, забезпечуючи комфортні умови для кожного учня [6, с. 265].

Отже, педагогічна творчість учителя є не лише професійною характеристикою, а й стратегічним ресурсом організації освітнього процесу, що забезпечує успішну адаптацію першокласників до умов Нової української школи. Вона сприяє створенню емоційно безпечного середовища, розвитку особистісного потенціалу дитини та формуванню

позитивного ставлення до навчання.

Сучасні дослідження засвідчують, що адаптація першокласників проходить значно успішніше в умовах особистісно орієнтованого навчання, яке передбачає активну педагогічну взаємодію, підтримку та цілеспрямований розвиток індивідуальності кожної дитини. Такий підхід ґрунтується на врахуванні вікових та психологічних особливостей учнів, їхніх освітніх потреб, інтересів і рівня підготовки, що сприяє створенню сприятливого емоційного клімату в класі. У результаті знижується рівень тривожності першокласників, формується позитивне ставлення до навчання та забезпечується поступове включення дитини в нову соціальну роль – школяра [1, с. 16].

Особистісно орієнтоване навчання також сприяє розвитку внутрішньої мотивації, самостійності та комунікативної активності учнів, що є важливими показниками успішної адаптації. За таких умов дитина відчуває себе значущою, прийнятою та здатною досягати успіху, що позитивно впливає на її навчальну діяльність і соціалізацію.

Водночас саме педагогічна творчість учителя виступає ключовим механізмом реалізації цього підходу на практиці. Завдяки творчому підходу вчитель добирає різноманітні методи і форми роботи, моделює навчальні ситуації відповідно до індивідуальних особливостей учнів, створює атмосферу довіри, підтримки та співпраці. Це дозволяє забезпечити не лише ефективне засвоєння знань, а й гармонійний розвиток особистості першокласника в період його адаптації до шкільного життя.

До ефективних проявів педагогічної творчості в адаптаційний період належать:

- використання ігрових технологій та інтерактивних методів;
- впровадження арт-технологій (малювання, аплікація, творчі вправи);
- організація ранкових зустрічей як засобу формування емоційного комфорту;
- створення ситуації успіху для кожного учня;
- гнучка організація навчальної діяльності [3, с. 260].

Особливу увагу слід приділити емоційному компоненту адаптації. За результатами досліджень, позитивне емоційне ставлення до школи є одним із ключових показників успішної адаптації . У цьому аспекті творчий підхід учителя сприяє зниженню тривожності та формуванню почуття безпеки.

Крім того, інтеграція творчих завдань у навчальний процес стимулює розвиток пізнавальної активності та мотивації. Як зазначають дослідники, діяльнісний підхід НУШ забезпечує формування в учнів позитивного ставлення до навчання та активної участі в освітньому процесі .

Важливою умовою є також співпраця між учителем, учнями та батьками, що створює єдине освітнє середовище, спрямоване на підтримку дитини в адаптаційний період.

Отже, педагогічна творчість учителя є важливим чинником успішної адаптації першокласників до умов Нової української школи. Вона забезпечує реалізацію особистісно орієнтованого підходу, сприяє створенню емоційно комфортного середовища та активізує пізнавальну діяльність учнів. Результати аналізу наукових джерел свідчать, що інтеграція творчих методів у навчальний процес позитивно впливає на всі компоненти адаптації: емоційний, когнітивний, поведінковий і мотиваційний. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні практичних моделей розвитку педагогічної творчості вчителя в умовах НУШ.

Список використаних джерел

1. Дзюбенко О. А. Особливості адаптації першокласників до навчальної діяльності в умовах впровадження концепції нової української школи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : збірник наукових праць*. Острог : Вид-во НаУОА, листопад 2018. № 7. С. 14–18

2. Кулик О. Д., Шпіца Р. І. Розвиток креативності першокласників на уроках мистецтва як педагогічна проблема. *Молодь і ринок*. 2023. (10/218). С. 86-92. URL : https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.290856

3. Пастернак А. В. Психолого-педагогічні особливості адаптації сучасних першокласників до навчання. *Актуальні проблеми психології в закладах освіти*. 2019. Вип. 9. С. 258-264. URL : https://journal.kdpu.edu.ua/psychology/uk/article/view/3752/3424

4. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. К.: 2002. 136 с.

5. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ : Генеза, 2002. 368 с.

6. Ткаченко О.А. Дослідження інтелектуального компоненту адаптації першокласників до навчання як показника ефективності реалізації в навчальному процесі принципів Нової української школи. (2019). *Актуальні проблеми психології в закладах освіти*, *9*, 264-272. URL : https://doi.org/10.31812/psychology.v9i0.3756

САМОРЕГУЛЯЦІЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ВІКОВА ДИНАМІКА СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСВІТНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ

Анна Дарноступ, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»
Науковий керівник: О. І. Попова, кандидат педагогічних наук, доцент
Бердянський державний педагогічний університет (Україна)

SELF-REGULATION OF YOUNG SCHOOLCHILDREN: AGE DYNAMICS OF FORMATION AND EDUCATIONAL FACTORS OF DEVELOPMENT

Anna Darnostup, master's student
Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У тезах проаналізовано вікову динаміку становлення саморегуляції молодших школярів та визначено освітні чинники її розвитку в умовах початкової школи. Обґрунтовано значення забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою для формування регулятивних умінь дітей. Підкреслено роль творчої діяльності педагога та соціально-емоційних освітніх практик у розвитку самоконтролю, навчальної самостійності та відповідального ставлення учнів до навчання.

Ключові слова: саморегуляція, молодший шкільний вік, навчальна діяльність, соціально-емоційне навчання, наступність освіти, педагогічна творчість.

Abstract. The paper analyzes the age-related dynamics of the development of self-regulation in primary school children and identifies educational factors that contribute to its formation in primary education. The importance of ensuring continuity between preschool and primary education for the development of regulatory skills is substantiated. The role of teachers' creative activity and social-emotional learning practices in fostering self-control, learning autonomy, and responsible attitudes toward learning is emphasized.

Keywords: self-regulation, primary school children, learning activity, social-emotional learning, educational continuity, teacher creativity.

У сучасних умовах реформування освіти особливої актуальності набуває проблема забезпечення перспективності та наступності між дошкільною та початковою ланками освіти, що передбачає узгодженість педагогічних підходів до розвитку ключових особистісних якостей дитини. Однією з таких базових якостей є саморегуляція, яка забезпечує здатність дитини керувати власною поведінкою, емоційними реакціями та діяльністю. Саме сформованість регулятивних умінь створює передумови для успішної адаптації дітей до навчання у школі та подальшого освітнього розвитку.